

§19

Svar på motion om att införa avgiftsfri KUB-undersökning för gravida kvinnor (RS/616/2023)

Sammanfattning

KUB-test är ett test för fosterdiagnostik, som innefattar dels ett blodprov och dels ett ultraljud och företas för att undersöka risk för en kromosomavvikelse. KUB är en förkortning för Kombinerat Ultraljud och Biokemiskt prov. Ett KUB-test resulterar i en angiven risknivå för kromosom-avvikelse hos fostret och en förhöjd nivå behöver kompletteras med fostervattenprov, moderkaksprov eller NIPT (Non-Invasive Prenatal Testing) för att ge ett säkert svar. Ett KUB-test utförs i 1:a trimestern (tom vecka 14). Risken för kromosomavvikelse är relaterad till den gravida kvinnans ålder och stiger efter 35 år, vilket är bakgrunden till att man gjort en gränsdragning för avgiftsfritt KUB-test baserad på ålder.

En motion har inkommit som föreslår att alla gravida i Region Jämtland Härjedalen ska erbjudas avgiftsfri KUB-undersökning utifrån att vården ska vara jämlik och ges på lika villkor.

Sedan 2009 erbjuds gravida kvinnor från 35 års ålder ett avgiftsfritt KUB-testundersökning. Från år 2016 så erbjuds även gravida som är yngre än 35 år ett KUB-test men de får däremot betala en avgift på 2500 kr. Om det är medicinsk motiverat så är det avgiftsfritt även för de under 35 år.

Motionärerna anser att undersökningar av den typen ska vara avgiftsfri för att det inte ska styras om kvinnan har ekonomiska möjligheter att betala eller inte. Vidare sägs att vård på lika villkor är viktigt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

I ett initiativärende (HSN/746/2023) från Centerpartiet till Hälso- och sjukvårdsnämnden har frågan besvarats vad den ekonomiska kostnaden skulle vara att införa avgiftsfri KUB-test till alla gravida och utifrån det så anser motionären att det är befogat att det införs, då de anser att fördelarna uppbär den merkostnaden på 1,5 – 1,6 miljoner kronor det skulle innebära.

I Region Jämtland Härjedalen förlöstes 1 156 kvinnor år 2022. Totalt gjordes 639 KUB-tester år 2022 vilket var på 55 % av alla gravida, varav 432 (68%) var på kvinnor under 35 år och de flesta av dem erlade egenavgift, 321 (75%). Total intäkt år 2022 för KUB -undersökningar för gravida under 35 år var 802 500 kr. I tabellen ses utfall för åren 2020-2022.

År	Antal förlossningar	Antal KUB totalt	Antal KUB från 35 år	Antal KUB under 35 år	Andel KUB i % < 35 år	Antal betalande <35 år	Total intäkt

2020	1269	598	193	405	68%	352	880 000 kr
2021	1335	639	237	402	63%	358	895 000 kr
2022	1156	639	209	430	68%	321	802 500 kr

I en rapport från 2022 ”Fosterdiagnostik – kartläggning och rekommendationer” av Nationellt system för kunskapsstyrning Hälsa- och sjukvård, finns en kartläggning om hur regioner erbjuder KUB-tester:

- 11 regioner erbjuder KUB till alla gravida avgiftsfritt.
- 7 regioner erbjuder KUB avgiftsfritt till kvinnor från och med 35 års ålder och några av dessa regioner kvinnor under 35 år KUB mot en avgift, (bl a Region Jämtland Härjedalen, Västernorrland och Västerbotten).
- 3 regioner erbjuder inte KUB, (Norrbotten, Gävleborg och Blekinge)

Tidig ultraljudsundersökning (TUL) införs under 2024

I dag erbjuds alla gravida ett rutinultraljud i graviditetsvecka 18–20. Verksamheten anser att det i dagsläget är mera angeläget att erbjuda alla gravida ett tidigt ultraljud (TUL) och det är inarbetat i verksamhetsplanen för införande under 2024. Kvinnoklinikernas årsrapport från 2022 visar att 74,3% av Sveriges sjukhus erbjuder TUL. Norrbotten erbjuder sen i hösten 2023 TUL till alla gravida. Även Västernorrland och Västerbotten har fattat beslut om att börja erbjuda TUL under 2024.

Syfte med att införa en tidig ultraljudundersökningen i graviditetsvecka 12–14 är att hitta flerbördsgraviditeter, upptäcka grövre missbildningar och datera graviditeten. Undersökningen kan kompletteras med biokemi (KUB) eller NIPT för kromosomscreening för de som önskar eller om medicinsk motivering finns.

Verksamheten gör en bedömning att de flesta kvinnor under 35 år inte kommer efterfråga ett KUB-test om det erbjuds ett tidigt ultraljud redan vecka 12–14. Många gravida vill få ett ultraljud före vecka 18 som är tidpunkten för när rutinultraljudet genomförs och gör då i dagsläget ett KUB-test för att på så sätt få ett tidigt ultraljud.

När tidigt ultraljud införs kommer samtliga graviditeter att vara daterade tidigt i graviditeten och tidpunkten för rutinultraljudet kan därför anpassas bättre. Det möjliggör även en bättre detektion av avvikelser hos fostret. Det finns således en medicinsk relevans i att erbjuda TUL.

Med nuvarande förlossningstal så klarar verksamheten införande av TUL inom befintligt

tjänsteutrymme. Men om förlossningstalen stiger igen är bedömningen att det krävs en utökning med 50% barnmorsketjänst. Det kan vara från år 2025 eller senare.

Slutsats

Verksamheten kan inte göra en bedömning av hur många kvinnor som idag avstår att göra ett KUB-test på grund av avgiften på 2500 kronor. Däremot är bedömningen att majoriteten av kvinnorna kommer efterfråga ett KUB-test om den blir helt avgiftsfritt, vilket kommer innebära en ökad efterfrågan med 500–600 KUB-tester vilket medför ökade kostnader.

Vid införande av ett tidigt ultraljud i vecka 12–14 för alla gravida avgiftsfritt så kommer mest troligt betydligt färre av de kvinnor som är under 35 år att efterfråga ett KUB-test.

Utifrån jämlik vård och utifrån flera etiska principer kan man anse att det ska vara avgiftsfria KUB-test till samtliga gravida kvinnor, även de under 35 år. Dock medför en avgiftsfrihet till alla som önskar ett KUB-test både ökade kostnader samt uteblivna intäkter på totalt motsvarande 1,5–1,6 miljoner kronor. I det ansträngda ekonomiska läge som Region Jämtland Härjedalen står inför så finns annan vård som hellre bör prioriteras.

Hälso- och sjukvårdsnämnden behandlade ärendet 2023-12-13 § 165 och föreslår regionfullmäktige att motionen avslås.

Förslag till beslut

Regionstyrelsen tillstyrker hälso- och sjukvårdsnämndens förslag.

Yrkanden

Cristine Persson (C) yrkar följande:

"Magnus Rönnerfjäll och Peter Johanssons motion att alla gravida i Region Jämtland Härjedalen ska erbjudas avgiftsfri KUB-undersökning utifrån att vården ska vara jämlik och ges på lika villkor. Genom att vara väl förberedd som förälder så stärks förutsättningarna att barnet får en bra start i livet, särskilt för ett barn med särskilda behov. Att tidigt få vetskapen om barnet sannolikt kommer ha särskilda behov ger föräldrarna möjlighet att väl förbereda sig själva och sin omgivning vilket ökar sannolikheten att barnet får det stöd och den hjälp det kommer behöva.

Jag yrkar att regionstyrelsen avstyrker hälso- och sjukvårdsnämndens förslag och föreslår regionfullmäktige att motionen ska bifallas."

Lars-Erik Olofsson (KD) yrkar avslag till Cristine Perssons yrkande.

Robert Hamberg (M) yrkar bifall till Cristine Perssons yrkande.

Regionstyrelsen

2024-01-23

Proposition

Ordföranden ställer proposition på regiondirektörens förslag och Cristine Perssons ändringsyrkande och finner att regiondirektörens förslag antas.

Beslut

Regionstyrelsen tillstyrker hälso- och sjukvårdsnämndens förslag.

Reservationer

Cristine Persson (C), Jörgen Larsson (C), Robert Hamberg (M) och Björn Hammarberg (M) reserverar sig till förmån för Cristine Perssons yrkande.

Expedieras till

Hälso- och sjukvårdsdirektör
Divisions Kirurgi
Verksamhetschef Kvinna
Chef Hälso- och sjukvårdspolitiska avdelningen
Avgiftsansvarig

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Svar på motion om att införa avgiftsfri KUB-undersökning till gravida kvinnor
- §165 Hälso- och sjukvårdsnämnden Motion om att införa avgiftsfri KUB-undersökning för gravida kvinnor
- Motion från Magnus Rönnerfjäll (C) och Peter Johansson (C) om avgiftsfri KUB-undersökning

Paragrafen är justerad